

Lavtrykk på Landbruksbarometeret

Fakta:

- Landbruksbarometeret skal gi en samlet framstilling av norsk landbruks løpende utvikling.
- 1121 aktive bønder har deltatt i spørreundersøkelsen i år.
- Barometeret ble også laget i 2019, 2017, 2015 og 2014.

Sterk nedgang i vest: I Vestland har arealet i drift gått ned med 14 prosent på 20 år, og i Møre og Romsdal har det gått ned med 17 prosent. (Illustrasjonsfoto: Bethi Dirdal Jåtun)

Færre opplever god lønnsomhet. Mange sliter med å investere. Arealet i drift har gått kraftig ned i enkelte områder. – Hvis vi fortsetter i denne retningen i ti år til, risikerer vi å miste produksjonen i enkelte fylker, sier Christian Anton Smedshaug.

SPØRREUNDERSØKELSE

Tekst: Linda Sunde

AgriAnalyse la i forrige uke fram Landbruksbarometeret 2021. Spørreundersøkelsen der 1121 bønder svarte viser at 41 prosent mener lønnsomheten (driftsresultatet) på gården er ganske eller veldig bra, mens 16 prosent mener den er ganske eller veldig dårlig.

Andelen som mener lønnsomheten er bra, har gått nedover i hvert Landbruksbarometer siden 2015.

Men forskjellene er markante fra fylke til fylke. Mens halvparten av bondene i Oslo og Viken mener

lønnsomheten er bra, mener bare 26 prosent det samme i Agder.

Det har også stor betydning hva du produserer. 73 prosent av egg- og fjørfeprodusentene beskriver lønnsomheten som bra, mens bare 14 prosent av grasprodusentene og 25 prosent av storfekjøttprodusentene gjør det samme.

Christian Anton Smedshaug er daglig leder i AgriAnalyse.

– Det er en fallende andel som syns at lønnsomheten er god. Det er bekymringsfullt. Samtidig er det relativt stor forskjell mellom regionene. Bondene i Viken og Trøndelag er mest fornøyde, mens bondene i Vestland og Agder er mer betenkte. Der er muligheten for stordrift mindre. Når bønder gir

Sigrid Hjørnegård

Christian Anton Smedshaug

seg, blir areal i større grad liggende brakk der, i stedet for at andre driver det videre, sier Smedshaug.

17 prosent mindre areal i drift

AgriAnalyse har sammenlignet jordbruksarealet i drift i de ulike fylkene i 2000 og 2020.

I Trøndelag har arealet gått ned med én prosent, og i Rogaland har det faktisk økt tre prosent, ifølge tallene.

I de to vestlandsfylkene mellom dem er situasjonen helt annerledes: I det sammenslåtte fylket Vestland har arealet i drift gått ned med hele 14 prosent, og i Møre og Romsdal har det gått ned med 17 prosent. Det betyr at hvert sjette dekar i fylket er borte i løpet av 20 år.

Investeringer

27 prosent av bondene i undersøkelsen oppga at de har stort behov for å gjøre investeringer i driftsapparatet sitt. Det var melkebondene som oftest svarte dette.

40 prosent av dem oppga at det er stort behov for investeringer. Deretter fulgte storfekjøttprodusentene.

Samtidig planlegger rundt hver fjerde bonde å gjøre større investeringer på minst en halv million kroner de neste 12 månedene, viser undersøkelsen. Men sammenhengen mellom hvilken gruppe som oppgir størst behov for investeringer, og hvem som faktisk planlegger store investeringer, er ikke lett å få øye på:

Det er høyest andel som planlegger investeringer blant egg- og/eller fjørfeprodusentene. Deretter følger slaktegrisproduksjon/smågrisproduksjon.

Blant dem som ikke planlegger å investere de neste 12 månedene, er «For lav lønnsomhet til at investeringer betaler seg» den hyppigste årsaken. Mens 49 prosent svarer dette, svarer bare 20 prosent at det ikke er behov for gjennomføre investeringer.

– Ved et veiskille

Smedshaug er bekymret.

– Vi ser at de som har størst behov for å gjøre

Hva er den eller de viktigste grunnene til at det ikke foreligger planer om investeringer i gårdsdriften? (flere svar mulig)

AGRI
ANALYSE

investeringer, melkeprodusenter og ammeku-produsenter, har betydelig vanskelighet med å få regnet hjem investeringene. Dette er den største og tyngste delen av norsk jordbruk, som det betyr mye å få med seg videre om vi skal ha landbruk i hele landet. Dette er et stort faresignal. Samtidig har vi kvotetak på 900 000 liter, og kan få samlet produksjonen på få enheter i de beste områdene, advarer han.

– Vi står ved et veiskille der det må betydelige virkemidler på plass for å ta vare på det varierte landbruket over hele landet. Det er det politiske flertallet sier de vil ha, det er det landbruksorganisasjonene vil ha, og det er det bøndene vil bidra til. Men per nå har vi ikke den finansieringen på plass som gjør det mulig. Det ser vi tydelig når Innovasjon Norge i mange regioner gikk tom for penger allerede i februar-mars i år, sier Smedshaug.

Fylker i fare

AgriAnalyse-lederen peker på at særlig i Vestland og i Møre og Romsdal har det vært stort fall i jordbruksarealet i drift siden 2000.

– Når det er vanskelig å øke størrelsen på gårdene, blir lite av arealet tatt med videre i et nytt bruk, når et bruk blir lagt ned. Det må tas et løft nå, for at ikke arealet skal falle videre, sier Smedshaug.

Konsekvensene av nedgangen i arealet i drift ser vi allerede nå, forteller han.

– Vi ser gjengroing og mindre seterdrift, og en

«Det er en fallende andel som synes at lønnsomheten er god»

Christian Anton Smedshaug

konsentrasjon av produksjonene i de mest lett-drevne områdene. I melkeproduksjonen ser vi en jevn vekst i størrelse. Det gjør at det blir plass til færre, og det blir færre bønder der de ønskes mest, som i fjellbygder, der det ikke er annen arealutnyttelse enn drøvtyggere.

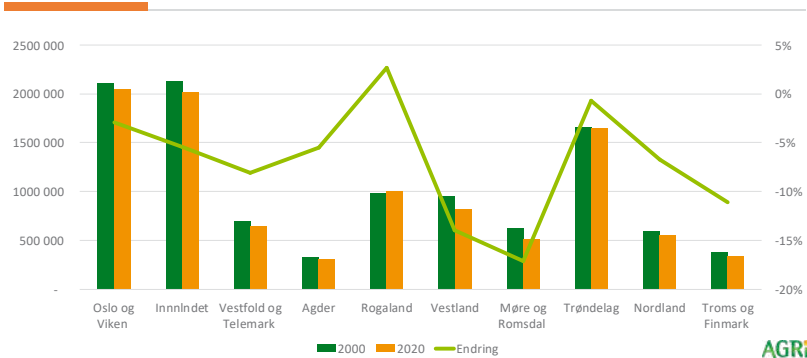
– Hvis vi fortsetter denne retningen i ti år til, risikerer vi å miste produksjonen i enkelte fylker. Man kan komme under kritiske verdier. Det er liten jordbruksproduksjon i Aust-Agder. Man ønsker ikke at flere fylker skal komme i samme situasjon. Deler av Møre og Romsdal og Troms er typisk utsatt, slik tendensen er nå, sier Christian Anton Smedshaug.

Skvis

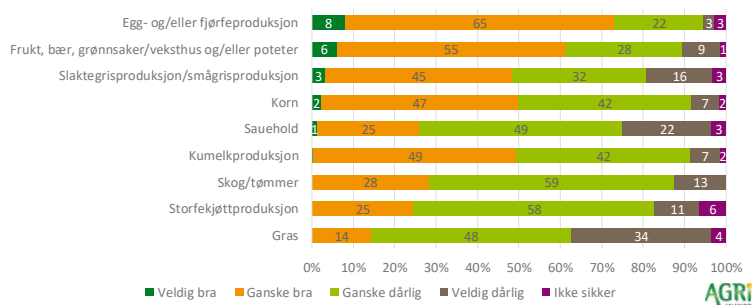
Sigrid Hjørnegård mener Landbruksbarometeret viser at investeringsbehovet er stort, mens mulighetene til å investere er mindre, på grunn av dårlig lønnsomhet.

– Det er en voldsom skvis, for bøndene vet de må investere, særlig de som har båsøs. Men lønnsomheten gir ikke rom for investeringer. Da blir de usikre. Rapporten synliggjør den skvisen bøndene er i. Bøndene svarer at de trives godt som bønder, men bare 16 prosent vil fullt og helt anbefale unge å bli bønder. Jeg tror helt klart at årsaken er økonomi. Når bøndene ser at det ikke gis rom for å kunne utvikle gården, er det vanskelig å anbefale folk å bli bønder, sier Hjørnegård.

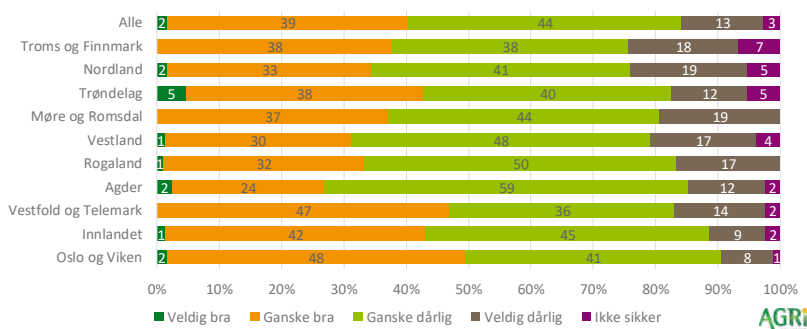
Jordbruksareal i drift i 2020, etter fylke2 i dekar og prosentvis endring i perioden 2000-2020. Kilde: SSB og AgriAnalyse

Hvordan vil du beskrive lønnsomheten (driftsresultatet) på ditt gårdsbruk i dag?

Hvordan vil du beskrive lønnsomheten (driftsresultatet) på ditt gårdsbruk i dag?

**BOLIGPROSJEKT
OVERHALLA AS**

Telefon: 742 85 100 | post@boligprosjekt.net

BETONGSAGING

KJERNEBORING - MALING - MUR - FLIS - BELEGG

Omgjøring av fjøs?

Vi tar ut golv, retter av på dragere og legger inn spalteplass samt legger epoxy og epoxybelegg